

VIKTIMOLOŠKI ASPEKTI SEKTI

VICTIMOLOGICAL ASPECTS OF SECTS

Boro ĐUKANOVIĆ

Sažetak

Ova kratka studija o sektama je jedan od prvih, ako ne i prvi, stručnih tekstova sa ovom tematikom o bosanskohercegovačkoj stručnoj literaturi. Autor eksplicite promovira sekte kao pojavni oblik socijalne patologije, ukazujući istovremeno na elemente antidruštvenog karaktera prisutnog u djelovanjima svih sekta. U tekstu je apostrofirana visoka korelacija između narkomanije i prihvatanja dogmatskih učenja sekta, što opet opravdava koncept izjednačavanja duhovne sa fizičkom zavisnosti, te je sektašenje prihvaćeno kao adicija.

Posebno je istaknuto destruktivno djelovanje pojedinih sekta (kao nap. satanističke) na krhko bio-psiho-socijalno biće mladih ljudi. Ova studija jasno, lapidarno i sugestivno valorizuje viktimizacijske kapacitete koje svaka sekta posjeduje.

Glavne riječi:

sekte, mladi, kriminalizacija aktivnosti, socijalna patologija, prozelitizam

Abstract:

This short study of sects is one of the first, if not first, texts on this topic in Bosnian expert literature. The author explicitly promotes sects as one of the forms of social pathology, and describes the elements of an 'antisocial character' that is present in all of the sects' activities. This text emphasizes high correlation between drug abuse and acceptance of the doctrine of dogmatic sects, which justifies the concept of identifying spiritual and physical addiction.

Destructive effects of particular sects on the vulnerable bio-psycho-social being of young people are particularly emphasized in this text. This study clearly, concisely and suggestively valorizes victimological capacities that every sect possesses.

Key words:

Sects, young people, criminalization of activities, social pathology, proselytism

UVOD

Premda sekte postoje dugo koliko i religije čini se da je druga polovina XX vijeka donijela punu dominaciju sekti. Sekte kao duhovne grupe svakodnevno naprosto niču diljem svijeta i svojom ekspanzivnošću i pogubnim djelovanjem postaju opasnost po pojedinca i zajednicu.

Teško je i približno odrediti broj različitih sekti danas u svijetu (po nekim i od par hiljada do desetine hiljada) a još teže u tom raznovrsnom mnoštvu odrediti konture njihovog dogmatskog učenja ili analizirati sadržaje njihovih osnovnih orijentacija i prihvaćenih programa. Sve do prije tridesetak godina samo je crkva bila ta koja je ukazivala na opasnost od sekti, bunila se protiv njih i pripremala odbranu od njihovog širenja. Kada je šira društvena zajednica uvidjela koliko su sekte organizovano izražavale proteste protiv društva, osporavale ga i počele negirati najznačajnije, odavno etablirane vrijednosti tog društvenog, kada je uočena osnovna crta svih sekti, sukob s redom i zakonom tj. njihov antisocijalni stav, društvena zajednica je počela da negoduje i da se brani od sekti.

Djelovanje svake sekte je više ili manje politizovano. Mnoge se zalažu za potpunu depolitizaciju društva a druge da se njihova "politika" uspostavi kao zvanična. Sekte kao manjinski-vjerski ili pseudo-vjerski pokreti uglavnom koriste tri prostora za svoje djelovanje, tri teme na koje se vječno vraćaju i uporno govore o njima. U prvom redu to su prostori filozofije, vjere i isjeliteljstva. Bez obzira da li djeluju iz samo jednog od pomenutih polja ili iz više njih sekte uvijek od svojih podanika zahtjevaju odanost, slijepu privrženost i napuštanje dosadašnje vezanosti za sve društvene vrijednosti. Ovo naglo raskidanje starih modela ponašajnog obrasca i uspostavljanje novih uvijek dovodi do veće ili manje psihološke destabilizacije pa čak i do gubljenja ličnosti. Ovako destabilizovan pojedinac lišen kritičkog duha i slobodne volje čini se idealnim objektom budućih manipulacija, fanatizovanja, nametanja radikalnih uvjerenja i slijepog povinovanja zakonima grupe tj. harizmatiskog vođe a sve zajedno je ustvari priprema za finalni cilj svake sekte-iskorištavanje svojih pripadnika.

U ovakvoj konstelaciji, nema nikakve dileme, pojedinac je vještijim prozelitizmom uvučen i "obrađen" za bezpogovorno pripadanje jednoj socijalno manje vrijednoj grupi, koja će ga s vremenom držati u stalnoj poziciji žrtve. Držeći pojedinca u socijalnoj izolaciji, daleko od javnosti sekta istovremeno nastoji stalno davati jedan ezoterijski ton ovoj socijalnoj interakciji. Sa ovakvom metodologijom sekta predupređuje eventualne pokušaje spašavanja pojedinaca iz njenog nemilosrdnog i opasnog zagrljaja.

Za sociologe klima hipertrofisanog, isforsiranog pa i dosta artificijelnog teizma u znatnoj mjeri pogoduje epidemijom javljanju i svakodnevnom nicanju novih sekti koje se šire na sve slojeve društva gdje su mladi najviše pogođeni i trpe

najdalekosežnije posljedice. Vrlo razgranata nauka o sektama nudi više različitih kriterijuma za definiciju i klasifikaciju sekti. Postoji još uvijek etimološka neusaglašenost u naučnim krugovima oko značenja riječi sekta. Za neke ona dolazi od latinske riječi *sequi* što znači slijediti a po drugim autorima od latinske riječi *secare* što opet znači sjeći, odvajati. Sekta ili odcjepljenje od neke religije podrazumjeva odstupanje od praktikovanja i uvjerenja religije od koje se sekta odvajaju. Religija od koje se sekta odvajaju protivi se i ne prihvata njeno novo učenje.

PODJELA I KARAKTERISTIKE SEKTI

Čini se da je najprihvatljiviji kriterijum podjele na principu zvaničnih religija od čijeg se učenja određene sekte odvajaju a koji koristi i Z.D. Luković (2003) u svojoj ospežnoj studiji o sektama.

Po toj podjeli sekte su:

- Pseudohrišćanske ili sekte koje su se odvojile od učenja hrišćanske crkve.
- Pseudohinduističke i dalekoistočne sekte odvajaju se od doktriniranih stavova i učenja budizma i hinduizma.
- Sinkretističke sekte jesu mješavina zvaničnih religijskih i jeretičkih pravaca, te okultizma i magije
- Sataničke sekte (o njima će kasnije biti mnogo više rečeno)
- Islamske sekte
- Psihoterapeutske i ostale komercijalne grupe.

Neki autori pribjeavaju kriterijumu vremenskog nastanka sekti te u tom kontekstu možemo govoriti o :

- Arhaičnim sektama, to su sekte koje su nastale prije pojave hrišćanstva
- Klasične sekte formiraju se u periodu od nastanka hrišćanstva pa do pojave reformatorskog pokreta.
- -Reformatorske sekte nastaju u srednjovjekovnom pokretu reformacije i prosvetiteljstva i traju do šezdesetih godina dvadesetog vijeka.
- Savremene sekte, sekte našeg doba javljaju se u pedesetak posljednjih godina i karakteriše ih izrazito bujanje i krajnja komercijalizacija njihovog postojanja i djelovanja.

Neki autori prihvataju samo kriterijum podjela sekti samo na osnovu doktrine koju sekta svakodnevno plasira svojim pristalicama. Po toj podjeli možemo govoriti o tri osnovne vrste sekti:

- Mesijanske i apokaliptične
- Satanske
- Humanističke

Mesijanske sekte propovjedaju izbavljenje i spasenje ljudskog roda zahvaljujući dolasku Mesije (Hristos, Alah, Buda) koji će spasiti ljude pred nadolazećom apokalipsom. Satanske sekte su sve one koje obožavaju bogove zla i sile tame. Oponiraju svim opšte prihvaćenim društvenim tabuima i krajnje su opasne i destruktivne jer se priklanjaju zlu (Satana, Đavo, Šejtan, Sotona). Humanističke sekte polaze od stanovišta i uvjerenja da je sva naša unutrašnja konstalacija, biće naših emocija, radnji i akcija, sam Bog.

Kako se postaje žrtvom sekti. U odgovoru na ovo pitanje moramo računati na činjenicu da u principu nijedna sekta ne koristi postupke prinude. Ako se sekta dobro i uspješno koristi različitim tehnikama i instrumentima vrbovanja, u ovoj specifičnoj relaciji i dinamici pojedinac-grupa, ukazuje nam se novi član sekte, što je krajnje paradoksalno, kao dobrovoljna žrtva.

Rijetkost je da neko dolazi i obraća se sekti sa molbom da postane njen član, jer sekta uvijek dolazi nama, ona preuzima inicijativu za prvi kontakt. To je jedno od prvih pravila kojeg se sekte pridržavaju da bi što uspješnije provodile svoj prozelitizam.

Širok je spektar propagandnih tema kojima se sekte služe. Osim vjerskih tema, koje su često prioritetne, sekte često posežu za etičkim temama, ekološkim, medicinskim, kulturnim, obrazovnim . U posljednjih nekoliko decenija novoformirane ili već postojeće sekte izričito se okreću temama seksualnosti, transformaciji ličnosti, pružanju psihoterapijskih usluga, pa čak i liječenju neizlječivih somatskih bolesti. Efikasnost vrbovanja u znatnoj mjeri počiva i na vještini agenata koji često drsko i bezobzirno salijeću potencijalnog sljedbenika neke sekte. Uporni su i prisutni na svakom mjestu u svom misionarenju. Instrumenti propagande koje sekte koriste, da bi pridobile nove članove takođe su vrlo raznovrsni ali su istovremeno sinhroni u jedinstvenom cilju agitovanja. Sve sekte nude alternativu za teškoće svakodnevnog života, ne birajući mjesto i vrijeme da ubjeđuju, salijeću prolaznika. Počev od agitovanja na ulicama, javnim ustanovama, kućama, bonicama, pijacama pa do distribucije propagandnog materijala, novina, knjiga, brošura, plakata ili još dalje do organizovanja raznih konferencija, seminara, kongresa, internacionalnih susreta, raznih kurseva, sekte uvijek pokazuju sistematičnost u plasiranju svojih metoda i veliku upornost da za svoje redove vrbuju novog sljedbenika. Žan-Mari Abgrol, francuski istraživač ove problematike, tvrdi da vrbovanje prolazi kroz tri faze. Po istom autoru kada je vrbovanje uspješno završeno novi sljedbenik počinje da pokazuje veliku privrženost sekti koja prelazi u vrlo vidan adiktivni sindrom tj pojavu "intelektualne i emocionalne zavisnosti" U prvoj fazi, zavodaenja, sekta mami pojedinca i pokušava ga dovesti u stanje

identifikacije s onima koji ga vrbuju tj da osjeti "sličnost između sebe i svog sagovornika".

Cilj je postići što više saglasnosti u stavovima, mišljenjima i observacijama u dijaloškoj strukturi koju gradi agent za vrbovanje sa budućom "dobrovoljnom žrtvom". Druga faza vrbovanja, ubjeđivanja, po L. Balanžeu čine "četiri K":

- Kredibilitet ili zasnovanost na činjenicama u komunikaciji ubjeđivanja
- Koherentnost se odnosi na odsustvo unutrašnjih kontradiktornosti u komunikaciji
- Konzistentnost je kontinuiranost
- Kongruentnost je slaganje između date poruke i očekivanja slušaoca.

Posljednja faza jeste fascinacija. To je faza potpune opčinjenosti sektom koja se iskazuje kroz slijepu poslušnost i bespogovorno izvršavanje zadataka i slijeđenja ideja koje dolaze od gurua. Pojedinaac je ušao u magični svijet sekte i prihvatio ga podredivši mu sve svoje interese. Potpuno predavanje sekti, ulaskom u članstvo njenih sljedbenika, član gubi svoj personalni i socijalni identitet.

Sekte nude spasenje, izliječenje, izbavljenje, prosvjetljenje, otkrovenje, spašavanje od ljudskih zala i ovozemaljskih laži i licemjerja. One imaju aspiraciju da našeg savremenika, rastrzanog u bolnoj svakodnevnici, oslobode stresa koji mu svakodnevno nudi «moderno doba».

Sekte su prevashodno okrenute mitologijama, animizmu, paganizmu, ezoteriji, okultnom, metafizici, itd. Insistirajući na tajanstvu i senzacionalizmu u ovom tonu daju sebi vrlo često imena poput "Ključ svemira", "Vrata pakla", "Bijele vještice". Danas skoro sve sekte imaju svoje stranice na internetu, imaju i bogatu izdavačku djelatnost iz čijeg okrilja je u Japanu nedavno izašao nevjerovatni "Vodič za samoubice". Sekte takođe raspolažu sa sopstvenim medijima štampanim i elektronskim. Sekte vrlo često djeluju i kroz humanitarne organizacije, tim prije začudno djeluje njihovo nastojanje da putem "senzualne meditacije" ili "astralnih vibracija" doprinesu duhovnom razvoju svojih podanika. Bujanje sekti u savremenom svijetu treba gledati i kao rezultat uspostavljanja imperije alternativne medicine, koju opet generiše globalistički univerzum novog svjetskog poretka.

DESTRUKTIVNE SEKTE

Obzirom na prirodu stava sekte prema svijetu moguće je govoriti o tolerantnim, izolovanim, reformišućim sektama ali i dalje za društvo ostaju najveći problemi one sekte koje su ofanzivne i agresivne i čiji je osnovni kredo totalitarizam, destrukcija i

nasilje. Od svih sekti najnegativniji i najopasniji utjecaj na svoje sljedbenike imaju satanističke sekte.

Satanističke sekte kao paradigma destruktivnih sekti uopšte, sklone su posebno destruktivnoj propagandi, raznim oglasima, pozivima, sugestijama i uopće djelovanju putem interneta. Ove sekte u svojoj izraženoj ofanzivnosti i agresivnosti izuzetno su opasne po svoje članove, njihove porodice, užu i širu okolinu adepta. Ovakve sekte kroz svoju totalitarnost deklariraju svoj osnovni credo i ideju vodilju to jest ideju Zla koju propovijedaju a kroz ovu ideju omogućava se negacija bilo kakvog grijeha i ispoljava se stalna težnja ka zadovoljenju svih čula.

Shodno takvom modusu vivendi ove sekte ne vide ništa posebno ružno u tome što propagiraju Zlo umjesto Dobra. Što se klanjaju Sotoni umjesto Bogu. Sve ovo postižu služeći se vrlo agresivnim i podmuklim prozelitizmom.

One su totalitarne i destruktivne, autoritarno vođene, a od svojih sljedbenika traže radikalne promjene njihovih dotadašnjih životnih stilova. Teže ka apsolutnoj kontroli svoga članstva i insitiraju od njih potpuno napuštanje predašnjeg stila života u smislu prekida sa porodicom, napuštanja radnog mjesta ili prekida školovanja. Ove sekte strogo provode svoje rituale koji podrazumjevaju i prinošenje "krvave žrtve". Kao i sve ostale totalitarističke sekte i satanistička sekta provodi najteži oblik indoktrinacije koja pojedinca u potpunosti lišava mogućnosti donošenja samostalnih odluka te se u ovoj situaciji sopstveno pretapa u kolektivno.

Prolazeći kroz najgore mentalne torture i izgubivši sve, počev od sopstvenog Ja pa do lične materijalne imovine (kuće, stanovi, ušteđevina, umjetnine, dragocjenosti) koje sada pripada sekti ili preciznije rečeno guruu, pripadnik satanističke sekte zapada u očito beznadežnu situaciju iz koje ove nesretne žrtve traže ilaz izvršavajući samoubistvo. Satanizam je više duhovno oprjedeljenje koje ne mora uvijek da podrazumjeva pripadnost bilo kojoj sekti. Radi se ustvari o jednom slijepom praćenju i povinovanju svim ideološkim stavovima, doktrinama i zahtjevima sekte, pa čak i ako je to zahtjev da počinimo samoubistvo.

PATOLOGIJA SEKTI

Vrlo je složena i razučena patogenost sekti koja potencijalno ugrožava svakog člana neke društvene zajednice a posebno mlade, adolescentne članove toga društva. Ako se desi već ta nesreća da neki adolescent postane članom njegov psihosocijalni razvoj biće radikalno ometen sa ekspresivnim prihopatološkim manifestacijama i devijantnim ponašajnim obrascima. Takav mladi čovjek nije svjestan duboko prihičkih promjena koje je pretrpio netom ulazeći u sektu, nema uvida u svoje doživljaje aktualne, novonastale psihosocijalne disfunkcionalnosti. Kolektivna

psihoza, suicid, homocid, itd jesu samo neki od oblika patologije koji zahvataju ovu populaciju. Osim mladih postoje i druge populacije koje su pod velikim rizikom da vrlo lako postanu žrtvama sekti. U prvom redu to su stari i iznemogli ljudi, hendikepirane osobe, psihički ledirani pojedinci. Bez obzira u kojoj se populaciji radi kriminalizirana i obmanjivačka aktivnost sekti sadrži mozaički strukturisana obećanja o prosvjetljenju, spasenju, izliječenju, obogaćenju i unaprjeđenju ličnosti i njenim neslućenim duhovnim dometima. Sekte oko sebe okupljaju uglavnom usamljene i nesretne pojedince. U sekte ulaze najčešće osobe sa problemom identiteta, neurotične i nesigurne osobe koje su davno izgubile sklad u komunikaciji sa svijetom, unutrašnjim i vanjskim. Ulazak u sektu je i trganje za pripadništvom, zajedništvom i sigurnošću. U sektu se ulazi ponekad u funkciji odbrane od psihotičnih doživljaja ili nekog drugog psihijatrijskog poremećaja a u cilju povratka homeostatskog balansa. Iz populacije onih koji "hronično" pate od nedostatka prihvaćenosti i smisla se vrlo rado odazivaju sektaškim dodvoravanjima i ubjeđivanjima. Oni koji traže vođu i pripadnost grupi (sekti) traže, analitičari bi rekli, oca i čvrstu porodicu. Samci i osobe iz razoranih porodica, bolesni i hendikepirani, marginalci, nezaposleni, neadaptirani takođe hrle u neku od sekti. Fizički invalidizirani, neadaptirani takođe hrle u neku od sekti. Fizički invalidizirani ljudi ili pak oni koji su oboljeli od neke organske bolesti često traže u sektama lijek za svoje probleme. Danas u našem vremenu u ovim prostorima, mora se to istaći, žrtvama sekti postaju i hiljade izbjeglica i raseljenih lica koja su se netom poslije prvih ratnih dejstava raspršila širom svijeta.

SEKTNA VIKTIMIZACIJA

Treba reći da je u osnovi dinamike sektnog djelovanja afektivno uslovljavanje što otvara širok prostor za pravljenje žrtve od mladog čovjeka.

Viktimizacija mladih (u ovom tekstu uglavnom mislimo na njih, premda su žrtve sekti često i starci a posebno sredovječni ljudi) od strane svih sekti već je odavno globalni problem naše planete.

Sradnja adolescenata u ovoj interakciji sa sekatama generisala je poseban vid viktimizacije prema kojoj saveremena viktimologija pokazuje sve veći interes i ulaže sve veću energiju u istrživanju ove fenomenologije. Sve se to čini u cilju kako bi se reducirala ekspanzivnost sekti i prevenirao ovaj saveremeni pojavni oblik socijalne patologije. Nesporno je patološko djelovanje sekti opasno i pogubno često ono je u prvom redu usmjereno na jedinku sa svim njenim psiho-bio-socijalnim performansama, na njenu imoovinu, i njen naraštaj. U nastojanjima da se odupre ovoj eskalaciji sektnog patološkog djelovanja sektna viktimologija je u nezavidnoj situaciji jer kod nas još uvijek djelovanje sekti nije ni krivično ni prekršajno sankcionisano.

S druge strane takođe otežavajuća činjenica je da se u našoj sredini sekte često infiltriraju preko raznih kurseva (strani jezici, hortikultura, humanitarne organizacije, razni kulturni i obrazovni programi, forumi i akademije, terapijske grupe samopomoći. Na žalost iza ovih paravana krije se sektini organizovani kriminal (terorizam, ubistva, droge, oružje, prostitucija.)

Pokušaćemo dati u revijalnom prikazu neke od najčešćih oblika viktimizacije koju sekta vrši nad svojim sljedbenicima dovodeći ih u više ili manje radikalnu poziciju žrtve, tačka.

LIBERTICID – Sve sekte, više ili manje, lišavaju svoje članove osnovnih ljudskih prava i sloboda i na taj način podrivaju i ruše dostignuća svih demokratskih društava. U poslednjih nekoliko godina u globalnoj borbi za ljudska prava i slobode, sve češće se upotrebljava u stručnom ali i u laičkom govoru terminološka odrednica *liberticid*.

Termin se odnosi na oduzimanje slobodne volje i slobode čovjekove a sekta to postiže manipulacijom i destabilizacijom psiho-socijalnog statusa svojih žrtava.

Ovo ubijanje ljudske slobode smatra se zločinom. Mnoge evropske zemlje su već odavno u svoje krivične zakone uključile krivične sankcije za ovu specifičnu vrstu zločina. Beđajev, veliki ruski teološki filozof, smatrao je da je ovo duhovno ubistvo hiljadu puta veći i teži zločin od fizičkog ubistva

SEKTNI TERORIZAM – Sekte imaju veliku ulogu u destabilizaciji jednog društva a na taj način što, između ostalog, ugrožavaju i nacionalnu sigurnost.

Unutar nezapamćenog vala buđenja i djelovanja stotina sekti izdvaja se jedna grupacija sekti koja u raznim krajevima svijeta praktikuje terorizam. Vjerski terorizam uvijek je inspirisan samo vjerskim motivima i sasvim je navažno da li on dolazi iz okrilja neke od zvaničnih religija ili od njenih sekti.

Sektini terorizam u svom ubilaštvu uvijek podrazumijeva samoubilaštvo što dakako otežava efikasne protumjere to jest borbu protiv ovog vida nasilja nad nedužnimcivilima.

Samoubilački terorizam ili samoubistvo u cilju izvršenja terorističkog akta ove samoubice post festum promoviše u heroje, junake, mučenike, božanstva.

U Grčkoj je i danas vrlo aktivna teroristička organizacija koja se čak i nazvala Revolucionarnom sektom. U Iranu kako tvrde neki izvori djeluje redkoji sebe smatra nasljednicima strašnih assassina koji su ovdje djelovali još u ranom srednjem vijeku.

Ubice (istovremeno i samoubice), članovi nekih terorističkih sekti dugo su u okviru sekte pripremani i obučavani za mosovno ubijanje mirnih prolaznika.

Kada bi eventualno odbili da budu izvršioc i ovog terorističkog akta morali bi, odbijajući „uzvišenu“ naredbu sekte, izvršiti samoubistvo ali ovaj put izvan terorističkog akta.

DROGE - Upotreba droga, posebno onih koje kompromituju kvalitativnu svijest, može da bude jedno od sredstava u procesu vrbovanja za sektu ali i sredstvo koje se koristi u toku rituala što ih sekta provodi. Većina sekti negira bilo kakve veze sa drogom što je i tačno. Neke od njih čak i nude programe za odvikavanje od psihoaktivnih supstanci.

No ipak je primjećeno da jedan mali broj sekti redovno konzumira droge. To su uglavnom satanističke sekte, okultnomagijske i neke od dalekoistočnih sekti. Do koje mjere široka društvena zajednica percipira neraskidivu vezu između sekti i droga govori činjenica da već godinama u Srbiji postoji čitava mreža FONAS organizacija (Fondacija za borbu protiv narkomanije, alkoholizma, i sekti) koje su vrlo aktivne u realizaciji svojih programskih sadržaja sa njihovim vodećim motom „znanjem protiv zla“, tri najveća zla savremenog svijeta.

Mnogi autori socijalno-psihijatrijske orijentacije ukazuju na prisustvo pojedinca u sektu kao novi oblik bolesti zavisnosti, a definicija sekte kao „duhovne droge“ već se odavno udomačila u kolokvijalnom govoru. Mehanizam adikcije na droge i na sektu jesu dva fenomena sa dosta zajedničkih karakteristika. I pod dejstvom droge ali i pod teretom pripadništva sektu pojedinac odlazi u sasvim drugu stvarnost, redovno konzumiranje droge i članstvo u sektu čine ga robom, dakle, neslobodnim čovjekom koji sve podređuje svojim potrebama za organskim i duhovnim drogama.

SAMOUBISTVO - Navođenje na samoubistvo od strane sekti njihovih članova je jedan od najtežih oblika negativnog djelovanja sekit. Najčešće je to navođenje na individualno samoubistvo a bilježimo zadnjih decenija i brojna masovna samoubistva kada govorimo o socijalnom suicidu. Sugerisući, otvoreno ili skriveno, na suicidalni čin sekte nude i garantuju da se ovim dobrovoljnim lišavanjem života postiže pročišćenje i besmrtnost duha, oslobađanje od ovozemaljskih grijehova, spašavanje od apokalipse. Sva ova samoubistva karakteriše odsustvo svjesne odluke i bilansiranja. Kod ovih samoubistava donosi se odluka izvan individue (u sektu) agresivno mu se sugerise da je izvrši. Ovo se dešava ponekad u stanju kvalitativno izmjenjene svijesti, spihotičnoj dezintegraciji, strahu od kazne zbog grešnosti prema sektu, itd. U posljednje vrijeme rašireno je i internet sugerisanje i navođenje na suicid. Moguće je ući na sajtove mnogih sekti i putem e-mail doposivanja dobiti pseudofilozofsku obradu i instrukcije za napuštanje ovog nesavršenog svijeta. Sekta ne sugerise uvijek suicid nekom članu samo zbog pseudofilozofskih razloga već se često predlaže suicid kao odraz žrtvovanja za ideale sekte i njena pravila, kao odraz žrtvine spremnosti i akta „dobre volje“ da se žrtvuje za vrhunske doktrine, ideje, vođu njene sekte. Vrlo često ovim samoubistvima prethode monstruoza ubistva nedužnih žrtava.

Satanističke sekte često sugerišu ili čak izdaju naredbe nekom od svojih članova da izvrši samoubistvo uz prateću kvalifikaciju ovog čina kao uzvišenog i oslobađajućeg, kao žrtvovanja za ideju sekte koje treba prihvatiti kao privilegiju. Suženu svijest i autodestruktivnu pomamu (ponekad praćenu i heterodestruktivnom) uvijek prati duboko osjećanje žrtve – pripadnika sekte, da izvrši grandioznu i izuzetnu misiju na ovom svijetu.

U Japanu jedna sekta je nedavno objavila priručnik za samoubistvo.

UBISTVA - Nerijetka ubistva počinjena od strane fanatizovanih pripadnik nekih sekti (uglavnom se misli na satanističke) predstavljaju veliki problem u savremenoj forenzičkoj psihijatriji i pravosuđu. Ove ubice na sudu vrlo često izjavljuju da su ubistvo (ponekad i višestruko) počinili zbog "više sile", po naredbi gurua, jer im je "Lucifer ušao u tijelo".

Na policijskim akademija u SAD već odavno postoji poseban predmet koji se bavi izučavanjem sekti, njihovim djelovanjem i borbom protiv njih. Već odavno je poznato da djelovanje sekti može generisati psihotično ponašanje kod svojih sljedbenika ili, što je češće, deklanširati već postojeći latentni psihotični proces. Nepredvidivo, dakle i neuračunljivo ponašanje sumanutog pojedinca, koje rezultira i monstruoznim ubistvima u ovom slučaju je sasvim jasne etiopatogeneze te se za ovakve zločine treba optuživati prije induktor tj. sekta koja je svojim pritiscima i indoktrinacijom proizvela društvenog bolesnika, najčešće neuračunljivog tempore kriminis.

SEKTE I DJECA - Zlostavljanje djece (predškolskog i školskog uzrasta) čiji su roditelji ili bar jedno od njih pripadnici neke sekte predstavlja alarmantan društveni problem posebno u onim segmentima društva koji se bave zaštitom mentalnog zdravlja najmlađih naraštaja i uopšte psihofizičkog razvoja djece, njihovom medicinskom i socijalnom zaštitom. Roditeljskom pripadnošću sekti ugrožen je pravno socijalni status djeteta počevši od klasičnog zlostavljanja i zanemarivanja, jer su roditelji u potpunosti posvećeni sekti, pa do podvrgavanja djece specifičnim režimima ishrane (vegaterijanstvo npr), nedopuštanje primjene određenih medicinskih procedura, odbacivanje sredstava pomoći zvanične medicine (njihovo ignorisanje na uštrb alternativnih pomoći zvanične medicin (njihovo ignorisanje na uštrb alternativnih, koje, naravno, preporučuje sekta), pa sve do propuštanje obrazovanja i vaspitanja sopstvenog djeteta sekti. Ovakvoj djeci ne samo da je ugrožena socijalizacija i ometen razvoj kapaciteta zrelosti već se u ovoj situaciji radi i o svakodnevnom kršenju Konvencije o pravim djeteta. Sekte su za djecu neka vrsta "razvojnog" zatvora i ne može se očekivati da ovo drastično oduzimanje prava djeteta neće ostaviti teške posljedice kada ono postane odrasla osoba.

Pogubno djelovanje sekti na djecu odvija se indirektno preko roditelja koji slijepo primjenjuju doktrinarne sektne stavove na svoje potomstvo. Još od dojenačkog ili pretškolskog uzrasta, najčešće majke, svojoj djeci uskraćuju normalnu ishranu,

stvaraju od njih vegetarijance, ne vakcinišu ih, bolesnoj djeci ne daju zvanične lijekove, već recept uzimaju u sekti. Sekte često djeci zabranjuju (roditelji to realizuju) da se igraju sa ostalom djecom, da se igraju sa određenom vrstom igračkaka, da gledaju crtane filmove, zabranjuju im da slave rođendane, i da posjećuju muzeje. Na taj način sekte u potpunosti preuzimaju odgoj djece svojih adepta.

Bilo je dosta pokušaja da sama sekta osnuje vrtić. Nekad im je ovo, na žalost, uspjevalo da urade.

Sekte vrlo često kidnapuju djecu. Zabilježeni su slučajevi u nekim zemljama Južne Amerike da su satanisti uzimali neko od stotine hiljada djece beskućnika koji lutaju po ulicama velikih gradova i prinostili na oltar kao krvavu žrtvu pri svojim monstruoznim ritualima.

KOMPJUTERSKI KRIMINAL – Jedna od primarnih specifičnosti savremenog svijeta i vremena koje živimo svakako jeste munjevit razvoj informaciono komunikacionih tehnologija te je internet mreža već odavno prekrila sav prostor „globalnog sela“. U tom prostoru nazvanom još i cyber prostor generisan je jedan poseban vid kriminala – cyber kriminal. Prema konvenciji iz 2001. godine (Convention on Cyber Crime) postoji devet oblika internet kriminala. Za ovaj rad najznačajniji je onaj kriterijum cyber prostora koji se definiše kao „Proizvodnja i distribucija nedozvoljenih i štetnih sadržaja“ (dječija pornografija, pedofilija, vjerske sekte, širenje rasističkih, nacističkih, i sličnih ideja i stavova, zloupotreba žena i djece).

Kao što je već apostrofirano u današnje vrijeme ispoljavanje cyber kriminala sve češće srećemo kod satanističkih sekti koje putem elektronske pošte nagovaraju maloljetnike da izvrše samoubistvo, to jest, svoj život daruju sotoni.

U ovom cyber nasilju pseudofilozofske poruke o životu koji nema smisla djeci se plasiraju zajedno sa imenima nekih zvijezda i njihovih idola koji su takođe bili satanisti i na samoubilački način napustili ovaj svijet.

ZAKLJUČAK

Sekte kao kontrolori i gospodari ljudskih umova za današnju savremenu nauku su jedan od pojavnih oblika socijalne patologije sa tendencijom eskaliranja u sva društva i u sve društvene slojeve. Nažalost, u našoj sredini se vrlo malo pažnje poklanja sektama, to su uglavnom sporadični i impresionistički pristupi koji se najčešće svode na banalnu kvalifikaciju “još jedne ludosti među mladima”. Savremena psihijatrija spremnost žrtve (pristalice sekte) da ispuni sva obećanja tumači modifikacijom njegove moralne svijesti, prouzrokovane djelovanjem sekte.

Po ovom tumačenju došlo je do uspostavljanja mentalne kontrole, do modifikacije mentalnog sklopa ili kompjuterskim jezikom govoreći došlo je do "programiranja" jedinke. U skladu sa ovakvim tumačenjem i programerskim konceptualiziranjem jasno je da se proces liječenja odvija putem «deprogramiranja» kako bi se otklonile sve psihopatološke i socijalnopatološke posljedice dugotrajnog iscrpljivanja nekog pojedinca od strane sekte. Cilj je da se ova žrtva oslobodi prihičke prisile i koristi slobodno rasuđivanje, da se oslobodi dogme koju svaka sekta natura pojedincu. Cilj izliječenja bi bio povratak zdravorazumskog odnosa prema svijetu u sebi i svijetu oko sebe.

Na prostorima Balkana počinje se u posljednjih par godina, dosta stidljivo i rijetko, javljati ordinacije psihijataru i psihologa koji primaju adolescente "oboljele" od pripadanja ideologiji neke sekte. Liječenje ide usporeno i teško je postići istinsku motivaciju za liječenje, uostalom kao i kod svih drugih bolesti zavisnosti. Sekte kao pseudovjerske zajednice još uvijek nisu kod nas predmet krivičnog prava premda u našoj sredini se pojavljuju prve naznake kršenja zakonskih, vjerskih i moralnih kodeksa.

Kod nas još uvijek ne postoje, pri policijskim aparatarama, odjeljenja za borbu protiv sekti koja bi nadzirala i kontrolisala njihova formiranja, rad, proliferanja, programske sadržaje, mjesta okupljanja, prozelitiskičke aktivnosti itd.

Ova odjeljenja postoje u skoro svim Evropskim državama. Francuzi su odavno u svoj krivični zakon unijeli krivično djelo "mentalne manipulacije" i uopšte mentalne kontrole uma čijim su raznovrsnim tehnikama jako sklone sve sekte. Kod nas se vrlo rijetko oglasi bilo koja institucija koja bi tematizirala ovu problematiku i izašla bar sa zahtjevom o unošenju odredbi u naša zakonodavna akta koja su vezana za duhovni kriminal.

Perfidna je "ravnoteža", a često i kriminalizirana, koju sekta izgradi u odnosu na svoje sljedbenike. Sekta uvijek daje i uzima. Daje iluziju, a uzima imovinu svoga sljedbenika, a sve pod firmom ljubi bližnjeg svoga. Ova se iluzija posebno odnosi na uvjerenje članova sekte da će im sekta pružiti odgovor na pitanja koja ih progone kao i sve ljude – ko smo, zašto smo, kuda idemo.

U posljednjih petnaestak godina u našim prostorima desile su se duboke društvene promjene, razorne su ili postale disfunkcionalne brojne porodice, izgubljeni su vrijednosni sistemi i uspostavljeni novi moralni stavovi i kodeksi.

U svemu tome našao se frustrirani pojedinac, traumatizovan i dezorijentisan bez čvrstog uporišta u realnosti takvoj kakva jeste. Njegova emocionalnost nije mogla da se obhrve sa ovom količinom stresa što ga je činilo vrlo podložnim za prihvatanje sektaške ideologije bilo koje sekte.

Sekte, kao jedan od četiri tipa religijskog organizovanja, u našem vremenu i našim prostorima, u našem dezorganizovanom društvenom sistemu, vidjele su svoju šansu za širenjem sopstvenih doktrina i nametanju istih velikoj populaciji stanovništva. Bilo bi krajnje interesantno raditi istraživanja i studije koje bi tematizirale odnos sekta i izbjeglica i raseljenih lica. U svakom slučaju sekte jesu vrlo ozbiljan pojavni oblik socijalne patologije, onaj prominentni faktor u našem društvu koji nosi ogroman viktimizirajući potencijal. Naše društvo neće (ili ne zna) da obrati pažnju na sekte. Kod nas još uvijek nikome ne pada na pamet donošenje zakona o suzbijanju djelovanja sekta ili formiranja stalnog tijela na najvišem državnom nivou koje bi riješavalo sve probleme iz ovog domena. Sve to unatoč činjenici koju i laici percipiraju, da sve sekte imaju više ili manje izražene antidruštvene tendencije.

Mnoge sekte tj. sljedbenici sekta zagovaraju anarhiju, terorizam, promiskuitet, zabranu upotrebe oružja i nošenje oružja. Vrše pritiska na mlade ljude da ne odlaze u vojsku. Ne daju krv niti hoće da prime tuđu, propagiraju porodice bez djece. Posebno su sektaške pacifističke ideje stvarale velike probleme jer je još u ex-Jugoslaviji bilo nekoliko masovnih ubistava u kasarnama gdje su članovi sekta i sami vojnici u toj kasarni, poslije ubistva više svojih drugova, izvršavali samoubistvo.

SAD su bez sumnje najpogodnije tlo za bujanje stotine različitih sekta upravo iz razloga što se u ovoj zemlji novim vjerskim pokretima, iz kojih se skoro uvijek krije sekta, date najveće vjerske slobode. U američkoj nauci sektalna viktimologija tj. istraživanje žrtava sekta već je izdignuto do nivoa postdiplomskih studija i doktorskih habilitacije. Sekte su injicirale u savremenu psihijatriju potrebu da ona počne mnogo intezivnije razmišljati i razmatrati fenomen kolektivnih psihoza, ubistava (posebno masovnih), samoubistava. Psihopatologija sekta u prostorima kolektiviteta kao i individualiteta je pogubna i razorna. Raspon ove sektalne patologije kreće se od ugrožavanja ljudskih prava i socijalne ravnoteže preko ugrožavanja fizičkog i mentalnog zdravlja, pa sve do uništavanja ljudskih života.

Sekte su nesumnjivo novi oblik socijalne patologije i kao takve one su danas neizostavan dio savremene socijalne psihijatrije. Mentalnom manipulacijom i bihejvioralnim kondicioniranjem uspostavlja se novi oblik sektalne adicije (psihičke, fizičke i socijalne) uz pojavu apstinencijalnog sindroma. Ova adicija od sekta nosi destruktivnu energiju psihotraumatizacije koja opet dovodi do značajne psihosocijalne destabilizacije. Pripadnici sekta se snažno identifikuju, bez ostatka. Fanatizam vezanosti za sekta rijetko se sreće u tom intenzitetu u ostalim društvenim grupama. Guru koji je i sam najčešće nosilac vrlo složene psihopatologije, i pored svih zlostavljanja članova sekta koju vodi, očekuje i dobija od njih bezpogovornu odanost i pokoravanje. Zbog verbalnog ili seksualnog zlostavljanja i svih drugih oblika traumatizacija u sekta u SAD oko 70% je onih koji napuste sekta i traže pomoć psihijatrijske službe. Za sekta je karakteristično da ne priznaju zakone države na čijem tlu egzistiraju. Život organizuju tako što žive u nekoj vrsti komune praveći od ove organizacione forme kult. Kao i u svakoj komuni imovina je zajednička.

Rađena su mnoga istraživanja osoba u njihovoj presektnoj fazi tj. prije ulaska u sektu. Kod blizu 60% slučajeva budućih članova sekti nađeni su emocionalni problemi. Ista ova istraživanja govore da je blizu 80% ispitanika imalo neki oblik afektivne bolesti. Polovina ispitanika je bila suicidalna. Ovako ranjenom pojedincu u pomoć su priskočile lažnoterapijske sekte koje su garantovale oslobađanje od napetosti, apatije, beznađa, usamljenosti, konfuznosti, inferiornosti, nesigurnosti, nekompetentnosti, osjećanja krivice, itd.

Literatura:

- Dave Hant (1980), *The Cult Explosion*, Eugene Oregon: Harvest House Publishers
- Đorđević B. Dragoljub (2003), *Sekte i kultovi*, "Žarko Albulj" Beograd
- Luković D. Zoran (2003), *Sekte-Priručnik za samoodbranu*, Draganić, Beograd
- Martih Walter (1975), *The kingdom of the Cults*, Grand Rapids, Michigan: Bethany Fellowship Incorporated
- Vernet Žan (1997), *Sekte*, Plato, Beograd
- -Passantino, Robert and Gretchen (1981)
- *Answers to the Cultist at Your Door*
- Eugene, Oregon: Harvest Hous Publishers
- -Sparks Jack (1979)
- *Mindbenders*
- Nashville, Tennessee: Thomas Nelson Publishers
- -Boa Keneth (1977)
- *Cults, World Religions and You*
- Wheaton, Illinois: Victor Books, A division of Scripture Press Publication
- -Bjornstad James (1979)
- *Counteferetis at Your Door*
- Ventura Kalifornija: Gospel Light Publication
- -Ljubomir S. Stajić, Saša Mijalković i Svetlana Stanarević (2006)
- *Bezbedonosna kultura mladih*
- *Kako živeti bezbedno*
- Izdavač: Draganić, Beograd
- -Danka Radulović (2006)
- *Psihopatija i prestupništvo*
- Izdavač: Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd
- Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd
- -Borko Lepojević i Marina Kovačević Lepojević (2007)
- *Međunarodni standardi u suprostavljanju kompjuterskom/Cyber/ kriminalu*
- I njihova primjena u Srbiji u :Zbornik instituta za kriminalistiku i sociološka
- Istraživanja, Vol XXVI/1-2/265-291/
- -Đukanović Boro (2006)

- Viktimološki aspekti narkomanije
- u Alija A.Ramljak i Miodrag N.Simović
- Viktimologija
- Izdavač: Panevropski univerzitet „Aperion“, st. 397-424, Banja Luka
- -Boro Đukanović
- Sekte: Duhovna droga (u štampi)
- Peta mostarska psihijatrijska subota, Mostar, 2008g

Biografije

Boro Đukanović, rođen 1946g. U Sarajevu gdje je završio Medicinski fakultet i specijalizirao psihijatriju. 1986 magistrirao na beogradskom Univerzitetu a 1994 doktorirao medicinske nauke na sarajevskom u Univerzitetu. Od 1978 zaposlen na Psihijatrijskoj klinici KUCS.

Objavio je četiri knjige i preko trideset samostalnih radova (prvi autor).

Na ASU i ALU vanredni je profesor na predmetima: Opšta psihologija i Psihologija umjetnosti.